

NATA

TAPOYME

CONVA

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Το Νοέμβριο του 2005 ο Νάνι Μπαλεστρίνι επισκέφτηκε την Αθήνα, προσκεκλημένος των εκδόσεων Βιβλιοπέλαγος, για να παρουσιάσει την ελληνική έκδοση του μυθιστορήματος *Οι Αόρατοι*, και του κοινωνικού κέντρου Φάμπρικα Υφανέτ στη Θεσσαλονίκη για να παρουσιάσει το βιβλίο του και να συζητήσει για το ιταλικό ανταγωνιστικό κίνημα σήμερα. Στη διάρκεια της τετραήμερης διαμονής του στην Αθήνα, μίλησε επίσης σε μια εκδήλωση αλληλεγγύης στους πολιτικούς κρατούμενους στην Ελλάδα, μεταφέροντας τη δική του εμπειρία από το κύμα καταστολής που σάρωσε το κίνημα της Αυτονομίας στα τέλη της δεκαετίας του '70 και το οποίο έπληξε και τον ίδιο προσωπικά, ενώ παραχώρησε συνεντεύξεις σε κάμποσες εφημερίδες και περιοδικά.

Τα *Παιδιά της Γαλαρίας*, διαθέτοντας εκ των προτέρων άριστη πληροφόρηση για το ταξίδι του και τις κινήσεις του στην Ελλάδα, αποφάσισαν να του πάρουν τη συνέντευξη που ακολουθεί. Αυτό δεν έγινε επειδή αντιμετωπίζουμε τον Μπαλεστρίνι ως «γκουρού»· άλλωστε και ο ίδιος έχει επανειλημμένως αποποιηθεί την ιδιότητα του θεωρητικού ή του πολιτικού, περιοριζόμενος στον πολύ πιο ταπεινό ρόλο ενός συγγραφέα που παρακολουθεί προσεχτικά τα όσα διαδραματίζονται γύρω του. Το δικό μας ενδιαφέρον για το έργο του έγκειται στο γεγονός ότι παρουσιάζονται μέσα από τα μυθιστορήματά του οι κεντρικές προλεταριακές φιγούρες της νεότερης ιταλικής ιστορίας, τόσο μέσα στον πλούτο της υποκειμενικότητάς τους όσο και στη σχέση τους με την εργατική τάξη συνολικά· τόσο στη φάση της «εφόδου τους στον ουρανό» όσο και τη στιγμή της ήττας τους. Έτσι, στο *Τα θέλουμε όλα*, παρακολουθούμε τη συλλογική ιστορία του εξεγερμένου νεαρού εργάτη μάζα· στους *Αόρατους* αυτήν του στρατευμένου της Αυτονομίας και στο *I Furiosi* την αναζήτηση μιας ανάλογης κοινότητας στα πέταλα των ποδοσφαιρικών γηπέδων μετά την ήττα του κινήματος της δεκαετίας του '70. Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει και ο τρόπος συλλογής του υλικού του. Ιδιαίτερα τα μυθιστορήματα που αναφέραμε παραπάνω βασίστηκαν σε μαγνητοφωνημένες συνομιλίες με άτομα, τις ιστορίες των οποίων θεωρούσε αντιπροσωπευτικές της προλεταριακής κοινότητας που κάθε φορά ήθελε να παρουσιάσει. Αυτή η μέθοδος, η οποία παρείχε στον Μπαλεστρίνι την «πρώτη ύλη» που εν συνεχεία επεξεργαζόταν γλωσσικά, παρουσιάζει ομοιότητες με την εργατική έρευνα που ανέπτυξε το περιοδικό *Quaderni Rossi*, την δουλειά του οποίου Μπαλεστρίνι γνώριζε και παρακολουθούσε, όπως και με τον τρόπο καταγραφής της προλεταριακής εμπειρίας από τον Ντανίλο Μοντάντι. Η προηγούμενη ενασχόλησή μας με την εργατική έρευνα μέσα από την έκδοση της μπροσουράς *Τηλεφωνικά κέντρα, εργατική έρευνα, κομμουνισμός* (Κόκκινο Νήμα, 2003) και ο εξαιρετικά ενδιαφέρον τρόπος με τον οποίο μπόρεσε να μεταφέρει ο Μπαλεστρίνι την προλεταριακή εμπειρία

στη λογοτεχνία, μας παρακίνησαν να πραγματοποιήσουμε τη συνέντευξη που ακολουθεί, την οποία πήραμε στις 22 και 24 Νοεμβρίου 2005 στο ξενοδοχείο που έμενε στην Πλάκα.

Ο Νάνι Μπαλεστρίνι γεννήθηκε στο Μιλάνο το 1935. Θα στραφεί στη λογοτεχνία χάρη στην επιρροή που άσκησε πάνω του ο κριτικός της λογοτεχνίας και συγγραφέας Luciano Anceschi. Θα κάνει την πρώτη του εμφάνιση στα ιταλικά γράμματα στις αρχές της δεκαετίας του '50. Το 1956 θα συμμετάσχει στη συντακτική ομάδα του λογοτεχνικού περιοδικού *Il Verrì* που ίδρυσε ο Luciano Anceschi· περιοδικό που θα αποτελέσει το εκκολαπτήριο της Gruppo 63 [Ομάδας 63]. Τους συντάκτες και συνεργάτες του περιοδικού, μεταξύ των οποίων βρίσκονταν οι Ουμπέρτο Έκο, Alfredo Giuliani, Edoardo Sanguineti, συνένωναν η άρνηση του κυρίαρχου λογοτεχνικού ρεύματος του νεορεαλισμού και η βούληση να πετύχουν την ανανέωση της ιταλικής κουλτούρας, ξαναφέροντάς την κοντά στα σύγχρονα ευρωπαϊκά ρεύματα. Στις σελίδες του περιοδικού θα παρελάσουν οι γερμανοί συγγραφείς της Gruppe 47 [Ομάδας 47], η αμερικανική λογοτεχνία beat, το γαλλικό *nouveau roman*· παράλληλα θα παρουσιαστούν νέα μεθοδολογικά εργαλεία προσέγγισης της λογοτεχνίας, όπως ο δομισμός, η κοινωνική ανθρωπολογία και η ψυχανάλυση, ενώ θα αναδειχθούν συγγραφείς και λογοτεχνικά ρεύματα που είχαν πέσει στην αφάνεια. Το 1961 μαζί με τους Elio Pagliarani, Edoardo Sanguineti, Antonio Porta και Alfredo Giuliani θα συμμετάσχει στην ανθολογία *I Novissimi. Poesie per gli anni 60*. Ο τίτλος της ανθολογίας [σε ελληνική μετάφραση *Οι Νεότατοι*] δεν αναφερόταν μόνο στη νεαρή ηλικία των συγγραφέων, αλλά κυρίως στο νέο τρόπο με τον οποίο έβλεπαν την ποίηση και την πραγματικότητα. Το 1963 θα συμμετάσχει στην ίδρυση της Gruppo 63, μιας λογοτεχνικής ομάδας που δημιουργήθηκε έχοντας ως πρότυπο τη γερμανική Gruppe 47. Παρά την ανομοιογένεια της, τα μέλη της συναντήθηκαν στη βάση της ανάγκης ανανέωσης της γλώσσας και των μορφών της λογοτεχνίας. Το 1969 βρίσκεται κοντά στις εργατικές κινητοποιήσεις της ΦΙΑΤ και εκεί θα γνωρίσει τον Αλφόνσο Νατέλα, ένα νεαρό εργάτη από το Νότο που μετανάστευσε στο Τορίνο για να βρει δουλειά. Στη μαρτυρία του Αλφόνσο θα βασιστεί το δεύτερο μυθιστόρημα του, το *Τα θέλουμε όλα*, το οποίο αφηγείται την ιστορία ενός νέου από το Νότο που βρίσκει εργασία στη ΦΙΑΤ και εκεί αναμειγνύεται στους ταξικούς αγώνες που συντάραξαν την Ιταλία τη διετία '68-'69. Το μυθιστόρημά του αυτό προκαλεί έντονες συζητήσεις, ενώ η ακροαριστερή οργάνωση *Potere Operaio* διοργάνωσε παρουσιάσεις του σε πολλές πόλεις της Ιταλίας. Μετά τη διάλυση της *Potere Operaio*, ο Μπαλεστρίνι δε συμμετείχε σε κάποια άλλη οργάνωση, περιοριζόμενος στην εκδοτική δραστηριότητα, ιδρύοντας τον εκδοτικό οίκο *Ar&a* και επιμελούμενος την εφημερίδα *Rosso*· εφημερίδα που εξέφραζε μια τάση του κινήματος της Αυτονομίας. Το 1979 βρίσκεται αναμειγμένος στην έρευνα της «7 Απρίλη» που στρεφόταν ενάντια σε στελέχη και μέλη της Αυτονομίας και αναγκάζεται να καταφύγει στη Γαλλία, όπου παρέμεινε για πέντε χρόνια. Στη διάρκεια της παραμονής του εκεί γνώρισε τον Σέρτζιο Μπιάνκι, ένα νεαρό αυτόνομο που μόλις είχε αποφυλακιστεί. Η ιστορία του Σέρτζιο θα γοητεύσει τον Μπαλεστρίνι και θα τη χρησιμοποιήσει για τη συγγραφή του μυθιστορήματος *Οι Αόρατοι*, ένα μυθιστόρημα αφιερωμένο στο κίνημα της Αυτονομίας. Μετά τους *Αόρατους* θα δημοσιεύσει το μυθιστόρημα *Ο Εκδότης*, ένα βιβλίο για τον εκδότη Giangiacomo Feltrinelli· θα ακολουθήσει το *I Furiosi*, ένα βιβλίο για το φαινόμενο των οπαδών του ποδοσφαίρου, βασισμένο στις αφηγήσεις οπαδών της Milan, τους οποίους είχε γνωρίσει στο κοινωνικό κέντρο Cox 18 του Μιλάνου. Το 1995 δημοσιεύει το μυθιστόρημα *Una mattina ci siam' svegliati...* με θέμα τη μεγάλη διαδήλωση που πραγματοποιήθηκε στο Μιλάνο στις 24 Απριλίου 1994 ενάντια στην πρώτη κυβέρνηση Μπερλουσκόνι, με αφορμή την επέτειο της απελευθέρωσης της Ιταλίας στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Το 2004 δημοσιεύει το *Sandokan*, το οποίο έχει ως θέμα τη δράση της Μαφίας σε ένα χωριό της νότιας Ιταλίας, βασισμένο σε όσα βίωσε ένας νεαρός από εκείνη την περιοχή.

Στα ελληνικά έχουν μεταφραστεί τα μυθιστορήματα *Τα Θέλουμε όλα*, εκδ. Στοχαστής, Αθήνα, 1979· *Ο Εκδότης*, εκδ. Γνώση, Αθήνα, 1991· *Οι Αόρατοι*, εκδ. Βιβλιοπέλαγος, Αθήνα, 2005· το δέκατο κεφάλαιο των *Αόρατων* δημοσιεύτηκε στο τεύχος 8 του περιοδικού *AutonoMedia* (Καλοκαίρι 1997), ενώ τμήμα του κεφαλαίου 34 είχε δημοσιεύσει η δημοσιογραφική ομάδα του Ιού στην *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία* (28.3.1993). Από τις εκδόσεις *Ελευθεριακή Κουλτούρα* έχουν δημοσιευτεί αποσπάσματα από το κεφάλαιο 8 του βιβλίου *Η Χρυσή Ορδή*, στη συγγραφή της οποίας συμμετείχε ο Μπαλεστρίνι.

Όλες οι υποσημειώσεις της συνέντευξης είναι δικές μας.

Εντουάρ ντε Μοντρέ